

Regeringens proposition

1979/80:20

**med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan,
m. m.;**

beslutad den 13 september 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

SVEN ROMANUS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en särskild lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan. Lagen ersätter den ålderdomliga bestämmelsen i kyrkolagen om prästs tystnadsplikt vid bikt. Tystnadsplikten enligt den nya lagen föreslås omfatta också vad som präst har erfarit under själavårdande samtal. 1979 års allmänna kyrkomöte har för sin del godkänt lagförslaget.

Som en följd av den nya lagen föreslås en ändring i rättegångsbalkens regler om förbud i vissa fall mot vittnesförhör med präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan.

De nya reglerna avses träda i kraft den 1 januari 1980.

1 Förslag till

Lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs följande.

Den som är prästvigd i svenska kyrkan har tystnadsplikt i fråga om det som han har erfarit under enskilt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Genom lagen upphävs bestämmelserna i 7 kap. 2 § kyrkolagen till den del dessa innehåller föreskrifter om tystnadsplikt.

2 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Ej må någon höras som vittne angående något, som han enligt lag eller annan författning är pliktig att hemlighålla, med mindre den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Ej heller eljest må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drives av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samsällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill.

Rättegångsombud, biträde eller försvarare må ej höras som vittne om vad som för uppdragets fullgörande förtrotts honom, med mindre parten medger, att det må yppas.

Utan hinder av vad i andra eller tredje stycket sägs vare annan än försvarare skyldig att avgiva utsaga i mål angående brott, för vilket icke är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund intager motsvarande

¹ Senaste lydelse 1977:1020. Paragrafen föreslås ändrad i prop. 1979/80:2.

Nuvarande lydelse

ställning må icke höras som vittne om något, som han vid *hemligt* skriftmål eller under *därmed jämförliga förhållanden* erfarit.

Föreslagen lydelse

ställning må icke höras som vittne om något som han vid *enskilt* skriftmål eller under *själavårdande samtal i övrigt* har erfarit.

Att den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 9 § radioansvarighetslagen (1966:756) i vissa fall må utan hinder därav höras som vittne om förhållande som tystnadsplikten avser, därom stadgas i nämnda lagrum.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-09-13

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Sven Romanus

Proposition med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan, m. m.

Regeringen har i skrivelse till 1979 års allmänna kyrkomöte (skr 1979:3) begärt kyrkomötets yttrande huruvida kyrkomötet för sin del godkände ett vid skrivelsen fogat förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan. Regeringens skrivelse och det därtill fogade utdraget av regeringsprotokoll bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Kyrkomötet har i skrivelse till regeringen anmält sitt beslut i frågan (KLU 1979:1, kskr 1979:1). Kyrkomötets skrivelse och kyrkolagsutskottets betänkande bör bifogas protokollet som *bilaga 2*.

Kyrkomötet har för sin del godkänt det lagförslag som har lagts fram i regeringens skrivelse med den ändringen att termen enskilt skriftermål föreslås ersätta uttrycket hemligt skriftermål. Jag ansluter mig till kyrkomötets förslag.

Som framgår av regeringens skrivelse till kyrkomötet var avsikten att förslaget till ändring i reglerna om prästs tystnadsplikt skulle föreläggas riksdagen tillsammans med förslag till följdändringar med anledning av den nya sekretesslagen. I prop. 1979/80:2 föreslås att sekretesslagen skall träda i kraft först den 1 januari 1981. Tystnadsplikten för präst är emellertid undantagen från sekretesslagens tillämpningsområde. Det finns därför inte något hinder mot att de nya bestämmelserna om prästs tystnadsplikt träder i kraft den 1 januari 1980 såsom har angetts i det av kyrkomötet godkända förslaget.

I 36 kap. 5 § femte stycket rättegångsbalken finns vissa bestämmelser om förbud mot vittnesförhör med präster. Bestämmelserna innebär såvitt gäller präster inom svenska kyrkan att den för dessa särskilt stadgade tystnadsplik-

ten har ett ovillkorligt företräde framför vittnesplikten. Hänvisningen i rättegångsbalken till vad som är särskilt stadgat om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan kommer framdeles att avse den nya lagen. Härigenom kommer vittnesförbudet att omfatta också vad en präst har erfarit under själavårdande samtal vid sidan om bikten.

I fråga om präster inom andra trossamfund än svenska kyrkan gäller i dag förbud mot vittnesförhör om vad prästen har erfarit vid bikt (hemligt skriftermål) eller under därmed jämförliga förhållanden. Bestämmelserna i rättegångsbalken innebär f. n. att präster inom svenska kyrkan och präster inom andra trossamfund behandlas lika i nu berört hänseende. Denna ordning bör inte frångås genom den nya lagen om prästs tystnadsplikt. Bestämmelserna om förbud mot vittnesförhör med präster utom svenska kyrkan bör därför ändras så att förbudet gäller inte bara vad som har erfarits vid bikt utan också under själavårdande samtal i övrigt. Uttrycket enskilt skriftermål såsom beteckning för bikten bör användas också i rättegångsbalken.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta

dels det av kyrkomötet godkända förslaget till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan,

dels inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga 1

Regeringens skrivelse till 1979 års allmänna kyrkomöte

1979:3

med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan;

beslutad den 28 december 1978.

Regeringen överlämnar till kyrkomötet bifogade utdrag av regeringsprotokoll för det yttrande som föredraganden har hemställt om.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

SVEN ROMANUS

Förslag till

Lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs följande.

Den som är prästvigd i svenska kyrkan har tystnadsplikt i fråga om det som han har erfarit under hemligt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Genom lagen upphävs bestämmelserna i 7 kap. 2 § kyrkolagen till den del dessa innehåller föreskrifter om tystnadsplikt.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-12-28

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Sven Romanus

Skrivelse till 1979 års allmänna kyrkomöte med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Bestämmelser om tystnadsplikt för präst i svenska kyrkan finns i 7 kap. 2 § kyrkolagen. Paragrafen innehåller ett stadgande som innebär att präst har tystnadsplikt i fråga om vad som har anförtratts honom under hemligt skriftermål. Samtycke från den som har biktat sig anses inte kunna lösa prästen från hans tystnadsplikt. Tystnadsplikten har enligt 36 kap. 5 § sista stycket rättegångsbalken ovillkorligt företräde framför vittnesplikten. Den har också företräde framför den s. k. meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen. Tystnadsplikten omfattar inte vad som i övrigt har anförtratts präst inom ramen för själavård.

1975 års allmänna kyrkomöte har hos regeringen hemställt om utredning med uppgift att framlägga förslag till lagstiftning om prästs tystnadsplikt (motion 1975:12, kyrkolagsutskottets betänkande 1975:12, kyrkomötets skrivelse 1975:11). I kyrkolagsutskottets betänkande framhölls bl. a. att den sedvanerättsligt grundade tystnadsplikten för präst angående vad han erfarit i själavårdsärenden inte lagligen kunde göras gällande efter den nya regeringsformens ikraftträdande den 1 januari 1975. Utskottet fann rättsläget synnerligen otillfredsställande och behovet av lagstiftning på området trängande. Utskottet ansåg att lagstadgad tystnadsplikt borde omfatta allt vad präst erfarit i samband med själavårdande samtal och bikt. Bestämmelsen borde enligt utskottet gälla alla prästvigda personer, oavsett om de uppehåller prästerlig tjänst eller ej.

Kyrkomötets hemställan överlämnades av regeringen till tystnadspliktskommittén för beaktande. Kommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 1975:102) en bestämmelse om tystnadsplikt för präst som tar emot bikt eller

deltar i själavårdande samtal. Bestämmelsen skulle ingå i en lag om offentliga funktionärers tystnadsplikt och skulle beröra endast sådana präster som innehar prästerlig tjänst. För att tillgodose behovet av tystnadsplikt för präster som inte är anställda inom svenska kyrkan föreslog kommittén att en motsvarande bestämmelse skulle tas in i 7 kap. 2 § kyrkolagen.

I departementspromemorian (Ds Ju 1977:1 och 11) Handlingssekretess och tystnadsplikt finns förslag till en ny sekretesslag, som skall ersätta den nuvarande sekretesslagen och som innehåller en gemensam reglering av handlingssekretess och tystnadsplikt. Promemrieförslaget upptar inte någon bestämmelse om tystnadsplikt för präst, utan i det hänseendet görs endast en hänvisning till vad som är föreskrivet i kyrkolagen. Någon ändring i gällande regler föreslås inte. Som skäl för dessa ståndpunkter hänvisas bl. a. till att frågan om tystnadsplikt för präst som offentlig funktionär kan komma att ha en i tiden begränsad aktualitet med tanke på att förhållandet mellan staten och svenska kyrkan kan komma att ändras som ett resultat av överläggningarna stat-kyrka.

Departementspromemorian har remissbehandlats. Regeringen har nyligen till lagrådet remitterat ett förslag till ny sekretesslag som grundar sig på promemrieförslaget. Jag uttalade i det sammanhanget bl. a. följande.

För min del ansluter jag mig till uppfattningen att frågan om tystnadsplikt för präst bör lämnas utanför sekretesslagen. Denna ordning synes mest praktisk med tanke främst på att regler i ämnet kräver medverkan av allmänt kyrkomöte. Däremot anser jag att goda skäl talar för att en ändring i gällande regler genomförs i samband med att en ny sekretesslag antas. Om ändrade relationer mellan staten och kyrkan kommer till stånd, får frågan givetvis övervägas på nytt. Jag avser sålunda att inom kort hemställa att regeringen inhämtar yttrande från 1979 års kyrkomöte över ett förslag till vidgning av den tystnadsplikt som f. n. gäller enligt kyrkolagen. Om förslaget godkänns, kan det föreläggas riksdagen tillsammans med förslag till följdändringar med anledning av den nya sekretesslagen.

Det är uppenbarligen inte tillfredsställande att gällande tystnadsplikt för präst numera är begränsad till uppgifter som lämnas i samband med bikt. Som tystnadspliktskommittén har föreslagit bör tystnadsplikten vidgas till att omfatta också sådant som präst har erfarit under själavårdande samtal vid sidan om bikten. De bestämmelser som behövs bör tas in i en särskild lag. Samtidigt bör bestämmelserna i 7 kap. 2 § kyrkolagen i vad de avser tystnadsplikt upphävas. Övriga bestämmelser i detta lagrum föreslås däremot inte ändrade. Den nya tystnadsplikten bör liksom den nuvarande ha företräde framför meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen.

Liksom f. n. bör tystnadsplikten gälla den som är prästvigd i svenska kyrkan, oavsett om han har ställning som offentlig funktionär eller inte.

Enligt punkt 9 i övergångsbestämmelserna till regeringsformen erfordras för lagstiftning av förevarande slag samtycke av allmänt kyrkomöte.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag, efter samråd med chefen för kommundepartementet, att regeringen inhämtar kyrkomötets

yttrande huruvida kyrkomötet för sin del godkänner inom justitiedepartementet upprättat förslag till

lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att från kyrkomötet inhämta det yttrande som föredraganden har hemställt om.

Bilaga 2

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE

nr 1

1979-02-09

REGERINGEN

Kyrkolagsutskottets betänkande 1979:1 med anledning av regeringens skrivelse 1979:3 med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 8 februari 1979 har bifallit vad utskottet hemställt.

OLOF SUNDBY

/Bengt Törnell

Kyrkolagsutskottets betänkande

1979:1

Kyrkolagsutskottets betänkande i anledning av regeringens skrivelse med förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Regeringen har i skrivelse, beslutad den 28 december 1978, nr 3, till kyrkomötet överlämnat utdrag av regeringsprotokoll för att inhämta kyrkomötets yttrande huruvida kyrkomötet för sin del godkänner vid skrivelsen fögat förslag till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan. Skrivelsen har hänvisats till kyrkolagsutskottet. Lagförslaget är av följande lydelse:

Förslag till

Lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Häriigenom föreskrivs följande.

Den som är prästvigd i svenska kyrkan har tystnadsplikt i fråga om det som han har erfarit under hemligt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Genom lagen upphävs bestämmelserna i 7 kap. 2 § kyrkolagen till den del dessa innehåller föreskrifter om tystnadsplikt.

Utskottet

1975 års kyrkomöte hemställde hos regeringen om utredning med uppgift att framlägga förslag till lagstiftning om prästs tystnadsplikt. I det betänkande av kyrkolagsutskottet, som låg till grund för kyrkomötets ställningstagande, betecknades gällande rättsläge som synnerligen otillfredsställande. Detta sammanhänge främst med att den tidigare sedvanerättsligt gällande tystnadsplikten för präst angående vad han erfarit i själavårdsärende efter den nya regeringsformens ikraftträdande icke kunde göras gällande, varför tystnadsplikten var inskränkt till uppgifter lämnade i samband med bikt, varvid den alderdomliga bestämmelsen i 7 kap. 2 § kyrkolagen alltjämt var gällande.

Det framhölls dels att lagstadgad tystnadsplikt borde omfatta allt vad präst erfarit i samband med själavårdande samtal och bikt, dels att tystnadsplikten borde gälla även sådana prästvigda personer som ej uppehåller tjänst inom svenska kyrkan.

Det av regeringen framlagda förslaget tillgodoser de önskemål 1975 års

kyrkomöte sålunda uttalat. Enligt skrivelsen skall den nya tystnadsplikten liksom den nuvarande ha företräde framför meddelarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen.

Enligt utskottets mening innebär det framlagda förslaget en tillfredsställande lösning av frågorna om prästs tystnadsplikt. Tystnadspliktens avgränsning till vad prästen "erfarit under hemligt skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt" innebär först och främst, att allt som säges under bikt är föremål för ovillkorlig tystnadsplikt. Reglerna om bikt återfanns i 1686 års kyrkolag i 7 kap. under rubriken "Om hemliga skriftermål". Detta ålderdomliga uttryck har i gällande kyrkohandbok ersatts med termen "enskilt skriftermål", vilken term enligt utskottets mening är att föredraga. Uttrycket själavårdande samtal är vagt men avser att täcka alla upplysningar som präst erhåller vid samtal med enskilda under sådana omständigheter, att tystnad kan anses ha förutsatts av den som kommit i kontakt med prästen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att kyrkomötet måtte till regeringen anmäla, att kyrkomötet för sin del godkänt det vid skrivelsen nr 3 fogade förslaget till lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan med den ändring, som nedan angivits såsom "Utskottets förslag".

Förslag till Lag om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs följande

Regeringens skrivelse

Den som är prästvigd i svenska kyrkan har tystnadsplikt i fråga om det som han har erfarit under *hemligt* skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt.

Utskottets förslag

Den som är prästvigd i svenska kyrkan har tystnadsplikt i fråga om det som han har erfarit under *enskilt* skriftermål eller under själavårdande samtal i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Genom lagen upphävs bestämmelserna i 7 kap. 2 § kyrkolagen till den del dessa innehåller föreskrifter om tystnadsplikt.

Stockholm den 30 januari 1979

På kyrkolagsutskottets vägnar
SIGVARD BÄLTER

I detta ärendes slutbehandling inom utskottet har deltagit: Sigvard Bälter, Carl Strandberg, biskop Helge Brattgård, Karl-Erik Johansson, biskop Sven Lindegård, Christina Odenberg, biskop Olof Herrlin, Iwan Eskel, Anders Svärd, Ruth Henriksson, Gunnar Johansson, Alvar Lundquist, Margareta Schwartz och Kerstin Bergman.*

* Ej närvarande vid betänkandets justering.